

Mgr. Miroslav Tižik, PhD. – sociológ, vedecký pracovník SAV, Humanista roka 2013

Výsledky sčítania obyvateľstva z hľadiska vierovyznania mnohých prekvapilo pozitívne, mnohých negatívne. Pokles počtu prihlásených k najväčším cirkvám, najmä Katolíckej pozitívne prijali kritici silnej pozície cirkví vo verejnom a politickom živote a ich finančného napojenia na verejný rozpočet. No paradoxne pozitívne zareagovali aj predstavitelia cirkví, ktorí naznačili, že predpoklady avizovali radikálnejší pokles. Pozitívne tieto výsledky tiež prijali politicky konzervatívne kruhy, ktoré zdôraznili, že výsledky ukazujú, že Slovensko je stále väčšinovo katolíckou a kresťanskou krajinou.

Z hľadiska dlhodobého vývoja však výsledky nie sú prekvapujúce, za poslednú dekádu došlo k takmer rovnakému poklesu počtu prihlásených ku katolíckej cirkvi ako v dekáde medzi rokmi 2001 až 2011, teda o asi 6 percentuálnych bodov. Treba však zdôrazniť, že výsledky naznačujú, že tentokrát sú údaje presnejšie a to z dvoch dôvodov. Bolo oveľa menej obyvateľov, ktorých vyznanie bolo nezistené, teda sa zužuje priestor na úvahy kto to asi sú, či by sa hlásili k cirkvám alebo nie. Po druhé medzi možnosťami odpovedí boli uvedené prvýkrát aj svetové náboženstvá ako buddhizmus alebo islam, čo najmä v prípade buddhistov znížilo počet takých spomedzi nich, ktorí si dávali predtým možnosť bez vyznania, keďže buddhizmus považujú viac za životnú filozofiu ako za náboženstvo.

K hodnoteniu poklesu prihlásených k veľkým tradičným cirkvám však treba dodať, že je vidieť nárast menších registrovaných aj neregistrovaných skupín. V prípade kresťanských však ide o mnohé s veľmi vyhranenými postojmi voči sekulárnej politike a nábožensky neutrálnemu chápaniu štátu. Tak ako sa po voľbách ukázal rastúci podiel politikov a poslancov v NR SR s veľmi vyhranenými etickými programami, vidieť, že sa do najvyššej politiky nedostali náhodou, lebo rastie aj základňa ich pomerne disciplinovaných a organizovaných voličov. V porovnaní so stratami veľkých tradičných cirkví nárast malých nie je rovnocenný, no vidieť, že prostredie týchto menších náboženských skupín je politicky a mobilizačne akcieschopnejším a napriek svojej malosti dokáže výraznejšie formovať politiku štátu.

A to je dôležité zmieniť aj v prípade interpretácie údajov o tých, čo uviedli možnosť bez vyznania. Pre niekoho to je dobrá správa, akoby to bol signál porážky klerikalizmu, no výsledky zo sčítania nehovoria nič viac ako len to, že sú to ľudia, ktorí sa neprihlásili k žiadnej cirkvi, náboženstvu alebo ideovému či duchovnému hnutiu. Teda nie je to kompaktná skupina a už vôbec nie ideovo homogénna a dá sa predpokladať, že v nej ide popri malom množstve ateistov o ľudí, ktorí sú voči cirkvi a náboženstvu skôr ľahostajní, ale aj o veriacich ľudí, ktorí sú sklamaní z cirkví, zo škandálov okolo nich alebo z konkrétneho spoločenstva, kde sa cítili neprijatí.

Na podrobnejšie analýzy, kto vlastne sú takíto ľudia z hľadiska základných demografických znakov (napríklad podľa veku či vzdelania) však ešte nie sú dostupné podrobnejšie údaje. No nedá sa spoliehať, ako to už robia niektorí politici, že ide o ľahko mobilizovateľnú skupinu k dosahovaniu takých programov ako je zmena zákona o registrácii cirkví, či financovania.

Ako bolo naznačené vyššie, dá sa predpokladať, že tentokrát ide o spoľahlivejšie a presnejšie údaje o konfesionálnej štruktúre Slovenska, čomu pravdepodobne napomohlo aj to, že prebehlo elektronicky, teda výrazne individualistickejšie a anonymnejšie, ako keď sa vypisovali v rodinách sčítacie hárky. Toto sčítanie nebolo vystavené takej hlučnej kampani, ktoré by spochybňovalo jeho anonymitu ako tomu bolo pred desiatimi rokmi. Okrem toho k presnosti pravdepodobne výrazne prispeli aj rôzne, paralelne prebiehajúce kampane na podporu vyplnenia sčítania, keď zneli vo verejnom priestore pomerne intenzívne hlasy za podporu rôznych druhov odpovedí v sčítaní. Obyvatelia Slovenska si potom mohli oveľa slobodnejšie vybrať tie argumenty, ktoré viac zodpovedali ich vnútornému presvedčeniu. Či už za vypísanie možnosti iné, alebo uvedením, že je bez vyznania, či prihlásením sa k cirkvi. V tomto treba oceniť pluralitu a intenzitu kampaní počas sčítania, ktoré slobodné rozhodovanie sa pri vyplňaní podporovali.